

15 ФАКТІВ ПРО ПОДАТКОВУ АМНІСТІЮ 2021 РОКУ

21.07.2021 р. набрав чинності Закон України від 15.06.2021 р. № 1539-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету».

Цим Законом внесено зміни до Податкового кодексу України (далі – ПКУ), зокрема розділ ХХ «Перехідні положення» **доповнено новим підрозділом 9⁴ «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб».**

Повідомляється, що Закон прийнято з метою стимулювання доходів та підвищення податкової культури громадян через одноразове (спеціальне) добровільне декларування (далі – одноразове декларування) та сплату збору за це один раз.

Простіше кажучи – запровадили податкову амністію. Відповімо на 15 найактуальніших питань про цей процес.

➔ 1. ЦО ТАКЕ ОДНОРАЗОВЕ ДЕKLAPУВАННЯ?

Це особливий порядок добровільного декларування фізичною особою належних їй активів, що розміщені на території України або за її межами. При цьому активами є грошові кошти, майно, майнові права (пп. 14.1.280 ПКУ). Головне, щоб такі активи були одержані за рахунок доходів, що підлягали в момент їх нарахування оподаткуванню в Україні та з яких не були сплачені або сплачені не в повному обсязі податки і збори відповідно до вимог податкового або валютного законодавства, протягом будь-якого з податкових періодів, що мали місце до 1 січня 2021 року.

➔ 2. ЯКИЙ ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ ОДНОРАЗОВОГО ДЕKLAPУВАННЯ?

Декларування проводиться з 1 вересня 2021 року до 1 вересня 2022 року (п. 1 підрозд. 9⁴ розд. ХХ ПКУ). За цей час має бути подана декларація та сплачено відповідний збір в порядку, строки і розмірах, встановлених ПКУ.

➔ 3. ХТО МОЖЕ СКОРИСТАТИСЯ ПРАВОМ НА ОДНОРАЗОВЕ ДЕKLAPУВАННЯ?

Скористатися одноразовим декларуванням можуть фізичні особи-резиденти, у тому числі самозайняті особи, а також фізичні особи, які не є резидентами України, але які були резидентами на момент отримання об'єктів декларування чи на момент отримання доходів, за рахунок яких були набуті об'єкти декларування (п. 3 підрозд. 9⁴ розд. ХХ ПКУ).

➔ 4. ХТО НЕ МОЖЕ СКОРИСТАТИСЯ ПРАВОМ НА ОДНОРАЗОВЕ ДЕKLAPУВАННЯ?

Декларантами не можуть бути такі особи (п. 3 підрозд. 9⁴ розд. ХХ ПКУ):

- які станом на 01.09.2021 р. є або малолітніми, або неповнолітніми, або недієздатними особами і при цьому перебувають на повному утриманні інших осіб, або є особами, дієздатність яких обмежена і над такими особами встановлена опіка або піклування;
- які за будь-який рік, починаючи з 1 січня 2005 року, подавали або мають подавати декларації відповідно до законодавства про запобігання корупції (крім тих, хто не був призначений або обраний на відповідні посади);
- стосовно яких з боку України застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України від 14.08.2014 р. № 1644-VII «Про санкції».

➔ 5. ЦО МОЖЕ БУТИ ВИЗНАНО ОБ'ЄКТОМ ОДНОРАЗОВОГО ДЕKLAPУВАННЯ?

Такими об'єктами можуть бути наступні активи фізичної особи, але не виключно (п. 4 підрозд. 9⁴ розд. ХХ ПКУ):

- валютні цінності (банківські метали, крім тих, що не розміщені на рахунках, національна валюта (гривня) та іноземна валюта, крім коштів у готівковій формі, та права грошової вимоги (у тому числі депозит (вклад), кошти, позичені третім особам за договором позики), оформлені у письмовій формі з юридичною особою або нотаріально посвідчені у разі виникнення права вимоги декларанта до іншої фізичної особи);
- нерухоме майно (земельні ділянки, об'єкти житлової і нежитлової нерухомості);
- рухоме майно (транспортні засоби тощо; предмети мистецтва та антикваріату, дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, ювелірні вироби тощо);
- частки (паї) у майні юридичних осіб або в утвореннях без статусу юридичної особи, інші корпоративні права, майнові права на об'єкти інтелектуальної власності;
- цінні папери;
- права на отримання дивідендів, процентів чи іншої аналогічної майнової вигоди, не пов'язані із правом власності на цінні папери, частки (паї) у майні юридичних осіб або в утвореннях без статусу юридичної особи;
- інші активи фізичної особи, у т. ч. майно, банківські метали, що не розміщені на рахунках, пам'ятні банкноти та монети, майнові права, що їй належать або з яких вона отримує чи має право отримувати доходи на підставі договору про управління майном чи іншого аналогічного правочину та не сплачує власнику такого майна частину належного власнику доходу.

Перелічені об'єкти мають належати декларанту на праві власності (в тому числі на праві спільної часткової або на праві спільної сумісної власності) і знаходитися на території України або за її межами.

➔ 6. ЩО НЕ МОЖЕ НАЛЕЖАТИ ДО ОБ'ЄКТА ОДНОРАЗОВОГО ДЕКЛАРУВАННЯ?

Об'єктами одноразового декларування не можуть бути (п. 5 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ):

- активи, одержані декларантом внаслідок вчинення діяння, що містить ознаки кримінального правопорушення, крім тих, що пов'язані із ухиленням від сплати податків, ЄВ, порушенням валютного законодавства або законодавства у сфері захисту економічної конкуренції (концентрація без отримання відповідного дозволу органів АМКУ);
- активи, які належать декларанту, стосовно якого розпочато досудове розслідування або судове провадження щодо таких активів за ознаками кримінальних правопорушень, що пов'язані з порушенням вимог податкового, митного, валютного законодавства;
- готівкові кошти (як в національній, так і в іноземній валюті);
- активи, які знаходяться на рахунках фінансових установ або розташовані на території країни, визнаної державою-агресором згідно із законом, чи мають джерела походження з такої країни.

➔ 7. ЯКИМИ Є ФОРМА ОДНОРАЗОВОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ТА ПОРЯДОК ЇЇ ПОДАННЯ?

Форма декларації має бути затверджена Мінфіном України (станом на день підписання номера до друку – не затверджена – *ред.*) та включати (п. 6 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ):

- відомості про декларанта;
- відомості про об'єкт декларування;
- самостійно визначену декларантом у національній валюті базу для нарахування збору з одноразового декларування;
- ставку та суму збору з одноразового декларування.

В одноразовій декларації не зазначається інформація про джерела одержання (набуття) декларантом об'єктів декларування. Органу ДПС забороняється вимагати додаткові документи, крім передбачених.

Водночас відповідно до абз. 5 п. 9 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ банк уживає заходів щодо встановлення джерел походження активів у випадках, передбачених законодавством у сфері фінансового моніторингу, після зарахування їх на спеціальний рахунок декларанта.

Інформація, що міститься в одноразовій декларації, є податковою інформацією.

Декларація подається в електронній формі до ДПС України.

➔ 8. ЧИ МОЖНА ВИПРАВИТИ АБО ЗМІНИТИ ЗАДЕКЛАРОВАНІ ДАНІ?

Декларант в період дії податкової амністії має право уточнити інформацію, що була подана раніше, шля-

хом подання нової одноразової декларації у порядку, визначеному підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ. При цьому попередньо поданий документ вважатиметься анульованим (п. 6.3 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ).

➔ 9. ЯК ВИЗНАЧИТИ БАЗУ (РОЗМІР) АКТИВУ ДЕКЛАРУВАННЯ?

Для валютних цінностей, що є об'єктами декларування, базою для нарахування збору є їх грошова вартість. При цьому, якщо така вартість визначена (п. 7.1 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ):

- в іноземній валюті – вартість таких валютних цінностей зазначається у гривні за офіційним курсом національної валюти до відповідного виду валютних цінностей, визначеним НБУ станом на дату подання одноразової декларації;
- у вигляді банківських металів – вартість банківських металів зазначається виходячи з маси та облікової ціни банківських металів, розрахованої НБУ станом на дату подання декларації.

Для всіх інших об'єктів декларування база для нарахування збору з одноразового декларування визначається, зокрема, але не виключно, як (п. 7.2 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ):

- витрати декларанта на придбання об'єкта декларування;
- вартість, що визначається на підставі оцінки майна та майнових прав, фінансових інструментів, інших активів;
- номінальна вартість прав грошової вимоги;
- вартість придбання або біржова вартість корпоративних прав (акцій);
- вартість активу у вигляді дорогоцінних металів;
- витрати на придбання декларантом цінних паперів та інших фінансових інструментів та часток у майні юридичних осіб або в утвореннях без статусу юридичної особи, інших корпоративних прав або номінальна вартість таких активів.

Своєю чергою, декларант зобов'язаний документально підтвердити грошову вартість таких об'єктів.

➔ 10. ЯКІ СТАВКИ ЗБОРУ З ОДНОРАЗОВОГО ДЕКЛАРУВАННЯ?

Сума збору щодо задекларованих об'єктів визначається шляхом застосування до бази для нарахування збору таких ставок (п. 8 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ):

- 5% (або 6% в разі сплати податкового зобов'язання трьома рівними частинами щорічно) щодо валютних цінностей та щодо права грошової вимоги до резидентів України та щодо інших об'єктів декларування, що знаходяться в Україні (в т. ч. нерухоме майно, рухоме майно, частки (паї) у майні юридичних осіб, інші корпоративні права, майнові права на об'єкти інтелектуальної власності);
- 9% (або 11,5% в разі сплати податкового зобов'язання трьома рівними частинами щорічно) щодо валютних цінностей, розміщених на рахунках в іноземних банках або які зберігаються в іноземних фінансових установах, та щодо права грошової вимоги до нерезидентів України та щодо інших об'єктів декларування, що знаходяться за кордоном;
- 2,5% (або 3% в разі сплати податкового зобов'язання трьома рівними частинами щорічно) щодо номінальної вартості державних облигацій України з терміном обігу більше ніж 365 днів без права дострокового погашення, придбаних декларантом у період з 1 вересня 2021 року до 31 серпня 2022 року до подання одноразової декларації.

Сума збору з одноразового декларування, визначена в декларації, вважається узгодженою.

➔ 11. ЯКІ УМОВИ АКТИВАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ АМНІСТІЇ?

Декларант має розмістити кошти в національній та іноземній валютах у готівковій формі або банківських металах на поточних рахунках із спеціальним режимом використання в банках України до подання одноразової декларації (п. 9 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ). Для цього він має звернутися до банку для відкриття спеціального рахунку.

➔ 12. ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНІ ПІЛЬГИ?

Активами та джерелами їх одержання (набуття), що вважаються такими, з яких повністю сплачено податки і збори відповідно до податкового законодавства, вважаються (п. 10 підрозд. 9⁴ розд. XX ПКУ):

1) активи, крім визначених нижче, сумарна вартість яких не перевищує 400 тисяч гривень (або еквівалент) станом на дату завершення періоду одноразового декларування;

2) нерухоме майно, розташоване на території України, яке станом на дату завершення декларування належало фізичній особі на праві власності (у тому числі спільної сумісної або спільної часткової власності), що підтверджується даними відповідних державних реєстрів:

а) об'єкти житлової нерухомості:

- ✓ квартира/квартири, загальна площа якої/яких не перевищує сукупно 120 кв. м, або майнові права, що підтверджені відповідними документами, на таку квартиру або квартири у багатоквартирному житловому будинку незавершеного будівництва;
- ✓ житловий будинок/житлові будинки, зареєстрований/зареєстровані у встановленому порядку в Україні, загальна площа якого/яких сукупно не перевищує 240 кв. м, або житловий будинок незавершеного будівництва чи будинки незавершеного будівництва, загальна площа якого/яких сукупно не перевищує 240 кв. м, за умови наявності у такої фізичної особи права власності на земельну ділянку відповідного цільового призначення;

б) об'єкти нежитлової нерухомості – нежитлові будинки некомерційного призначення та/або нежитлові будинки незавершеного будівництва некомерційного призначення, загальна площа яких не перевищує 60 кв. м;

в) земельні ділянки, сукупний розмір яких по кожній окремій ділянці не перевищує норми безоплатної передачі, визначеної ст. 121 Земельного кодексу України;

3) один транспортний засіб особистого некомерційного використання (крім транспортного засобу, призначеного для перевезення 10 осіб і більше, включаючи водія, легкового автомобіля з робочим об'ємом циліндрів двигуна не менше як 3 тис. см³ та/або середньоринковою вартістю понад 400 тис. грн, мотоцикла із робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 800 см³, літака, гелікоптера, яхти, катера), право власності на який було зареєстровано відповідно до законодавства України станом на дату завершення декларування.

➔ 13. ЯКІ ВСТАНОВЛЕНО СТРОКИ СПЛАТИ ЗБОРУ?

Сплата збору з одноразового декларування здійснюється декларантом протягом 30 календарних днів з дати подання декларації.

Якщо декларант обрав здійснити платіж трьома рівними частинами, то сплата збору здійснюється наступним чином:

- перший платіж – протягом 30 календарних днів з дати подання декларації;
- другий платіж – до 1 листопада 2023 року;
- третій платіж – до 1 листопада 2024 року.

➔ 14. ЯКІ НАСЛІДКИ ЗДІЙСНЕННЯ ОДНОРАЗОВОГО ДЕКЛАРУВАННЯ?

До декларанта, що законно скористався умовами податкової амністії, не можуть:

1) застосовуватися заходи забезпечення кримінального провадження, запобіжні заходи та вчинятися слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні у зв'язку з придбанням (формуванням джерел придбання), створенням, одержанням, використанням зазначених в добровільній декларації активів за будь-який період до 01.01.2021 р. за ознаками податкових кримінальних правопорушень;

2) розпочинатися провадження у справах про адміністративні правопорушення за порушення податкового та валютного законодавства.

➔ 15. ЯКУ КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДЕРЖАВА?

Відомості, що містяться у відповідних одноразових деклараціях та доданих до них документах, є конфіденційною інформацією та не підлягають розголошенню без письмової згоди декларанта, крім випадків, коли це прямо передбачено законами або рішенням суду.

Податкова амністія 2021 року включає низку обставин, вимог та особливостей, що мають бути уважно розглянуті та ретельно зважені при прийнятті рішення про застосування. Однак, як показує досвід податкового компромісу 2016 року (аналог податкової амністії, але для юридичних осіб), результат податкової амністії важко прогнозувати, а побачити його можливо буде лише після завершення періоду декларування.

Андрій Фомічов, адвокат